

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali verkossa

Kansainvälisen CSAM-sivuston toiminta ja käyttäjät

Jaakko Salovaara

5/2021

TIIVISTELMÄ

Salovaara, Jaakko: Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali verkossa – Kansainvälisen CSAM-sivuston toiminta ja käyttäjät

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Olavi Kujanpää ja Jani Peltola

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä tutkimus käsittelee lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia (Child Sexual Abuse Material, CSAM) ja sen jakamisen käytäntöjä internetissä. Tutkimus keskittyy yksittäiseen laajaan CSAM-materiaalin jakamiseen keskittyvään kansainväliseen sivustoon avaten sen rakennetta, toimintaperiaatteita, käyttäjänäkökulmaa sekä muita keskeisiä CSAM-materiaaliin liittyviä aiheita. Kyseessä on kuvaileva tapaustutkimus, jonka tutkimuskohde poikkeaa aiemmin tutkituista kohteista ja siten tuottaa uutta tutkimustietoa ajankohtaisesta ja äärimmäisen tärkeästä teemasta.

Tutkimuksen kohteena oleva CSAM-sivusto ”Yhteisö” näyttäytyy elinvoimaisena kohtaamispaikkana tuhansille käyttäjille, jotka etsivät lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavaa materiaalia pimeästä verkosta, eli darknetistä. Yhteisön rakenne ja toimintaperiaate luovat jäsenille vuorovaikutteisen ympäristön lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan teeman ympärille. Yhteisö on erittäin vahva vertaistuen lähde, jossa lapsiin kohdistuvaan seksuaaliseen mielenkiintoon suhtaudutaan myönteisesti ja kannustavasti. Yhteisössä CSAM-materiaalin jakaminen ja siitä keskustelu on avointa ja pidäkkeetöntä.

Tämä tutkimus auttaa hahmottamaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin nykytilaa ja tekee vaikeasta aiheesta selkeämmän sekä helpommin ymmärrettävän kuvailevan tutkimusotteen ja konkreettisten esimerkkien avulla. Tämä edistää mahdollisuuksia puuttua CSAM:n jakamista edistäviin käytäntöihin arjen poliisityössä ja luo vahvaa pohjaa ennaltaehkäisevien tietojohtoisten toimenpiteiden kehittämiseksi.

Sivumäärä: 29

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2021

Avainsanat: Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali, CSAM

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 Tutkimusasetelma	2
2.1 Tutkimusaiheen valinta	2
2.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	2
2.3 Tutkimusmenetelmä.....	3
2.4 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat ja kyberturvallisuus	4
2.5 CSAM-tutkimus on moniammatillinen haaste	5
3 CSAM-materiaalin yleiskuvaus	6
3.1 Mitä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali on?	6
3.2 Kuinka paljon CSAM-materiaalia on verkossa saatavilla?	8
3.3 Mitä verkossa jaettavan CSAM-materiaalin erityispiirteistä tiedetään?	9
3.4 Missä CSAM-materiaalia jaetaan ja säilytetään?.....	10
3.5 CSAM:n kriminalisointi Suomessa.....	11
3.6 Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta ei ole lapsipornoa	13
3.7 Muita keskeisiä CSAM-teeman ymmärtämisen kannalta keskeisiä näkökulmia.....	14
4 Yhteisö – kansainvälinen csam-sivusto	14
4.1 Tutkimuksen toteuttaminen	14
4.2 Yhteisön rakenne	15
4.3 CSAM-ongelmaa ylläpitävät käyttäjät.....	18
4.4 Muut CSAM-teemat Yhteisön toiminnassa	19
5 Yhteenveto	21
5.1 Tutkimuksen kriittinen arviointi	22
5.2 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimustarve	23
LÄHTEET	25

1 JOHDANTO

Europolin mukaan verkossa tapahtuva lasten seksuaalinen riisto on yksi keskeisistä rikollisuuden muodoista, joka asettaa poliisille uudenlaisia vaatimuksia ja haasteita sekä rikostutkinnan että verkon toimintaympäristön näkökulmasta. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin (CSAM, Child Sexual Abuse Material) levittämiseen tähtäävät internetissä toimivat verkostot ylläpitävät lasten seksuaalisen riiston kierrettä, jossa aktiivisesti haetaan uusia uhreja ja jatketaan jo rikosten kohteena olevien lasten hyväksikäyttöä. (Europol, 2015).

Kansainväliseen yhteistyöhön perustuvan operatiivisen poliisitoiminnan yhdeksi ajankohtaisista tavoitteista on asetettu avoimen internetin ulkopuolella pimeässä verkossa toimivien CSAM-materiaalin jakamiseen keskittyneiden ympäristöjen tunnistaminen, yhteisöjen toimintaan vaikuttaminen ja sitä kautta CSAM:n tuottamisen rajoittaminen. (Europol, 2015, 2019.) Sisäministeriön (2017) arvion mukaan CSAM:n uhrin ovat vuosi vuodelta yhä nuorempia ja levitettävässä aineistossa on todettu yhä äärimmäisempää ja sadistisempää hyväksikäyttöä.

Lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan aiheuttamien fyysisten ja psyykkisten vaurioiden lisäksi uhritutkimuksissa on noussut vahvasti esille CSAM:n uudelleentraumatisoiva luonne. Tietoisuus itse kohdistuneen väkivaltamateriaalin rajoittamattomasta levittämisestä seksuaalisiin tarkoituksiin tarkoittaa uhreille sitä, että hyväksikäytön kokemus ei lopu, vaan ainoastaan muuttaa muotoaan. (Canadian Centre for Child Protection, 2016)

Tässä tutkimuksessa käsitellään lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia ja sen internetissä tapahtuvaa levittämistä. Tutkimusalueen rajaamiseksi keskityn yksittäiseen laajaan CSAM:n jakamiseen keskittyvään kansainväliseen sivustoon avaamalla sen rakennetta ja toimintaperiaatteita. Tarkastelen sitä, minkälaisia käyttäjiä sivustolla on tunnistettavissa ja minkälaisia CSAM-ongelman kannalta oleellisia teemoja sivustolta on tutkimuksen avulla tunnistettavissa. Tämä tutkimus on kuvaileva tapaustutkimus, joka tuottaa ajankohtaisesta ja äärimmäisen tärkeästä temasta uudenlaista tutkimustietoa. Tarkasteltava CSAM-sivusto sijaitsee suoraan ongelman ytimessä.

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin tuottaminen ja levittäminen on ajankohtainen ongelma ja siihen kohdistuva tutkimus on uusien avauksien myötä tullut myös Poliisiammattikorkeakoulun tutkimukselliseksi vahvuusalueeksi.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimusaiheen valinta

Kansallisessa toimenpidesuunnitelmassa lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 asetetaan yhdeksi tavoitteeksi, että viranomaisilla on riittävä tieto puuttua verkkovälitteisiin lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin. Tässä tavoitteessa poliisi nähdään yhtenä keskeisenä toimijana ja vastuutahona ruohonjuuritasolta ylimpään hallintoon saakka. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019).

Poliisiammattikorkeakoulu on osallisena kansallisessa CYBERDI-projektissa, jonka tavoitteena on kehittää teknologisesti ja toiminnallisesti parhaita käytäntöjä kyberrikoksien estämiseen, tutkimiseen ja selvittämiseen (CYBERDI, 2019). Keskustelin Polamkin työntekijöiden kanssa aihevalinnasta ja mahdollisista eri tutkimusnäkökulmista. Heidän kauttaan sain vahvistusta aiheen valintaan sekä laajasti opastusta tutkimuksen toteuttamiseen ja aineiston löytämiseen.

Aiheen valintaa ohjaa myös koulutus- ja työhistoriani. Olen koulutukseltani sosiaalityöntekijä ja valtiotieteiden maisteri ja olen työskennellyt lastensuojelun ja lapsiperheiden mielenterveystyön alalla noin 10 vuoden ajan. Näissä tehtävissä olen perehtynyt lapsiin kohdistuneisiin seksuaalirikoksiin sekä ennaltaehkäisyyn, hoidon ja rikosoikeudellisen prosessin näkökulmasta.

2.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tässä tutkimuksessa kuvailen sellaista ilmiötä, josta ei voi hankkia tietoa perinteisin menetelmin. Aiheesta on monialaista aiempaa tieteellistä tutkimusta, jonka teoriapohjaan nojaan myös tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa näyttöön perustuvaa selkeää tietoa CSAM:n jakamiseen liittyvistä käytännöistä tosielämän esimerkin avulla.

Tässä tutkimuksessa vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Minkälainen CSAM-materiaalin levittämiseen tarkoitettu verkkosivusto on rakenteeltaan ja toimintaperiaatteiltaan?
2. Minkälaisia käyttäjiä sivustolla on tunnistettavissa?
3. Mitä muita CSAM-ongelman kannalta oleellisia teemoja sivustolla on havaittavissa?

CSAM:n jakamiseen keskittyvän verkkosivuston rakenteen näkyväksi tekeminen ja parempi ymmärtäminen laajentavat poliisin ja muiden CSAM:n kanssa työskentelevien ammattilaisten toimintamahdollisuuksia antamalla realistista nykykuvaa ongelman luonteesta. Tutkimuksessa avaan tarkasti niitä Yhteisön yksityiskohtia, joilla CSAM-materiaalin jakamista tällä hetkellä käytännössä toteutetaan. Samalla tulee näkyväksi se, miten yksittäisten käyttäjien toiminta muodostaa tehokkaasti toimivan verkoston, joka ylläpitää CSAM-materiaalin jakamisen lisäksi laajempaa ajatusmaailmaa

lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja sitä koskevien mieltymysten hyväksyttävyydestä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää jatkossa nostamalla esiin havaintoja, jotka osoittautuvat oleellisiksi CSAM-tematiikkaa koskevien tutkintatoimien, interventioiden ja ennaltaehkäisyn kannalta.

2.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusaihe ja ennen kaikkea poikkeuksellinen tutkimusaineisto vaikuttavat erittäin vahvasti menetelmällisiin valintoihin. Tässä tapauksessa on kyse laadullisesta tutkimuksesta, vaikka analyysissä hyödynnän myös määrällistä tarkastelua tutkimuskohteen yleisten piirteiden kuvaamisessa. Etsin aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiini kuvailevalla tapaustutkimuksella, jossa pyrkimyksenä on ymmärtää ja kuvailla tiettyä rajattua ilmiötä mahdollisimman syvällisesti. (Metsämuuronen, 2006). Tutkimuskohteena on tietoisesti rajattu tapaus, jota tutkin sen ilmenemisympäristössä kuvailemalla ilmiötä yksityiskohtaisesti. Tavoitteena on tutkimuskohteen ominaispiirteiden systemaattinen, tarkka ja totuudenmukainen kuvailu (Hirsjärvi ym. 2004). Kyseessä on aineistolähtöinen näkökulma, jossa valmiin teorian sijaan keskiössä on uudenlainen aineisto ja siitä tehtävät perustellut havainnot. Tutkimustulokset luovat näin uutta teoriaa. (Metsämuuronen, 2006) Aiempaa CSAM-teemaa koskevaa tutkimusta käsittelemällä pyrin luomaan ymmärrettävää viitekehystä koko tutkimusaiheelle.

Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa on huomioitava luotettavuus, uskottavuus ja eettisyys. Tutkimukseni luotettavuus perustuu edellä kerrotun mukaisesti siihen, että olen valinnut luotettavan lähestymistavan tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten kannalta. Uskottavuuden takia on oleellista, että kuvaan tutkimuksessa aineiston keräämis- ja analyysiprosessin mahdollisimman todenmukaisesti. (Juuti & Puusa, 2020)

Tässä tapauksessa CSAM-sivuston ekosysteemin kuvaus luo laajemman viitekehysten myös yksittäisen käyttäjän toiminnan ymmärtämiselle. Tutkimuskokonaisuus muodostuu yksilöiden toiminnasta, joka saa keskeisen merkityksensä tutkittavana olevan verkkosivuston kokonaisuuden osana. Tutkimuksen tavoitteiden, ennen kaikkea perustiedon tuottamisen kannalta tämä lähestymistapa on monipuolinen ja luo sellaista tietoa, jolla pystyn selkeimmin vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja -tavoitteisiin. Laajempaan CSAM-tematiikkaa käsittelevään tutkimusperinteeseen sitomiseksi vertaan tuloksia olemassa olevaan tutkimustietoon pääosin analyysiosiossa.

2.4 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat ja kyberturvallisuus

CSAM-aihepiirissä tutkimuksen eettisyys on erityisen tärkeässä asemassa. Tämän tutkimuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa olen huomionnut sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä soveltanut ECPAT:n ohjeita lapsen aseman huomioimisesta tutkimuksen tekemisessä (TENK 2012; ECPAT 2019).

Tutkimuksen kohteeksi olen valinnut sivuston, jonka sisältöön olen tutustunut vuoden 2020 aikana. Sivusto valikoitui kohteeksi yhteistyössä CYBERDI-projektin ja Polamkin tutkijoiden kanssa. Tuhansien käyttäjien sivusto on riittävän laaja anonyymia tarkastelua varten ja katson siinä olevan kaikki oleelliset CSAM-materiaalin jakamiseen keskittyvän sivuston tunnusmerkit, joita avaam tarkemmin tutkimuksen analyysiosiossa. Olen päättänyt anonymisoida lähdesivuston, käsiteltävät käyttäjänimet ja muut yksityiskohdat, joiden avulla sivusto olisi mahdollisesti tunnistettavissa. Analyysissa käytän luettavuuden vuoksi sivustosta nimeä ”Yhteisö”. Nimi on yleissana, jolla ei sellaisenaan ole minkäänlaista yhteyttä lähdesivuston oikeaan nimeen. Samalla se kuitenkin kuvaa erinomaisesti lähdesivuston ydintä CSAM-materiaalista kiinnostuneiden ihmisten omana yhteisönä.

CSAM:ia koskevassa tutkimuksessa on ensisijaisesti kyse lapsen aseman parantamisesta ja toissijaisesti rikosvastuun toteutumisen tehostamisesta. Lapsen edun näkökulmasta tiedonhankinnan on oltava eettisesti kestävä ja perusteltua. Aiempaa kuvailevaa tutkimusta CSAM:ia jakavan verkkosivuston rakenteesta tai sen yksittäisistä toimijoista ei ole saatavilla siinä määrin, että tiedonkeruun voisi suorittaa kirjautumatta Yhteisöön. Näin ollen nimimerkin luominen ja tutkimuksen toteuttamiseksi vaadittavat kirjautumiset ovat eettisesti perusteltuja, vaikka ne osaltaan tilapäisesti lisäävät kielteistä liikennettä ja käyttäjämääriä Yhteisöön.

Tutkimukseni on kaikilta osin julkinen, minkä vuoksi yksittäisen sivuston tai sen käyttäjien toiminnan avoin yksityiskohtainen avaaminen voisi pahimmillaan aiheuttaa merkittävää haittaa CSAM:n vastaiselle työlle esimerkiksi lisäämällä kyseiseen sivustoon kohdistuvaa mielenkiintoa tai haittaamalla sivustoon tai sen käyttäjiin mahdollisesti kohdistuvaa poliisitoimintaa. Tutkimuksella ei myöskään tavoitella operatiivista hyötyä poliisitoiminnalle, eikä siinä suoriteta poliisitoimintaan kuuluvaa tiedonhankintaa. Anonymisoinnin varsinaisena suojelukohteena ovat sivustolla julkaistavassa CSAM:ssa näkyvät lapset, enkä näe tässä yhteydessä aineiston lähteen salaamisen osalta muuta tutkimuseettisesti kestävä vaihtoehtoa. Tutkimustulosten luotettavuutta ja kriittistä arvioitavuutta tuen noudattamalla tutkimuksen keskeisinä toimintatapoina rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimuksen kaikissa vaiheissa (Tenk 2012).

Eettisesti kestävä tutkimusotetta tukevat tietoturvallisuudesta huolehtiminen ja pyrkimys oman toiminnan salaamiseen (operations security, OPSEC). Oman toiminnan tarkoituksen peittämiseksi olen aktiivisesti vaihtanut hakutoimintoja, välttänyt suorita hakuja henkilöihin ja teemoihin sekä kirjautunut sivustolle eri kellonaikoina. Käyttäjänimeni on huomiota herättämätön, eikä siitä tai muusta sivustolle

annetusta tiedosta ole johdettavissa yksilöivää tietoa käyttäjästä. Yksityiskohtaiset tiedot tietoturvaratkaisuista tai käyttämistäni darknetin ohjelmistoista eivät ole tutkimustulosten kannalta oleellisia ja niiden esittely julkisessa opinnäytetyössä saattaisi osaltaan tarpeettomasti edistää CSAM:n tavoitettavuutta. Yksityiskohtaista ohjeistusta tietoturvallisesta työskentelystä olen saanut tutkimukseni ohjaajilta. Darknetiä hyödyntävästä rikollisuudesta ja CSAM-rikostutkintaan liittyvästä IT-forensiikasta tehtyyn perusteelliseen ja monipuoliseen tutkimukseen suosittelen tutustumaan Juuso Marttilan (Laurea, 2017) ja Daniela Willner-Mäenpään (Polamk, 2018) opinnäytetöihin, jotka löytyvät theseus.fi-palvelun kautta.

2.5 CSAM-tutkimus on moniammatillinen haaste

Tietotekniikan nopea kehitys on merkittäväällä tavalla muuttanut CSAM-materiaalia koskevaa toimintaympäristöä ja tuonut valtavasti uusia keinoja CSAM:n tuottamiseen ja jakamiseen. Tämä edellyttää CSAM-teemaa koskevalta tutkimukselta moniulotteista perustiedon kartuttamista ja samalla ketteryyttä reagoida uusiin näkökulmiin ja tietotarpeisiin. CSAM:n vastainen taistelu on myös tutkimuksen näkökulmasta ennen kaikkea moniammatillinen haaste.

Teemaa on tutkittu muun muassa uhritutkimuksen (Canadian Centre for Child Protection, 2017), poliisitoiminnan (Johansson, 2019) ja kriminologian (Soldino & Merdian & Bartels & Bradshaw, 2020) näkökulmista. Tutkimusta on tehty paljon CSAM-käyttäjien (offender) sisäisistä ja ulkoisista motivaatiotekijöistä, jotka vähentävät CSAM:n käyttämiseen liittyviä estoja ja näin ylläpitävät CSAM:n kysyntää (Paquette & Cortoni, 2020). Lisäksi on tutkittu Internetin toimintaympäristön merkitystä CSAM-käyttäjän kannalta (Rimer, 2017) sekä verkossa tapahtuvien CSAM-rikosten (online offense) yhteyttä samankaltaisten rikosten toteuttamiseen muissa ympäristöissä (Seto & Hanson & Babchishin, 2011).

Tutkimusten keskeisiä tietolähteitä ovat olleet muun muassa tuomioistuinten ratkaisut, poliisin esitutkintamateriaalit, erilaiset asiantuntijahaastattelut (poliisi, syyttäjät) sekä henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvat haastattelut sekä uhrin, tekijän että asian kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa.

Puhtaasti tutkimuksellisen lähestymistavan rinnalla myös Suomessa kehitetään lapsista seksuaalisesti kiinnostuneille suunnattuja moderneja hoidollisia interventioita moniammatilliseen osaamiseen pohjautuen (Suojellaan Lapsia, 2020). Myös Poliisiammattikorkeakoulu antaa asiaan merkittävän tutkimuksellisen panoksen. Poliisiammattikorkeakoulussa vuonna 2021 alkanut Procsead-projekti on osa Suojellaan Lapsia ry:n johtamaa ReDirection-hanketta, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin käyttöä ja levitystä pimeässä verkossa.

Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt hyödyntämään olemassa olevaa tutkimustietoa mahdollisimman monipuolisesti. Muutokset verkon toimintaympäristössä tapahtuvat nopeasti ja siksi tiedonhaun lähteissä korostuvat tutkimukselliset artikkelit sekä erilaiset muut verkkojulkaisut. Tällä tavalla on mahdollista keskittyä tuoreimpaan tutkimustietoon, joka on parhaiten vuorovaikutuksessa valitsemani tutkimusteeman kanssa.

3 CSAM-MATERIAALIN YLEISKUVAUS

3.1 Mitä lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali on?

Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta tarkoittaa kaikkia niitä tekoja, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta (YK:n Lasten Oikeuksien Sopimus, 2020). Tästä lähtökohdasta on johdettavissa, että CSAM-materiaalilla tarkoitetaan kaikkia tallenteita, joissa tätä koskemattomuutta rikotaan.

Kuvamateriaalin todellisen skaalan käsittämisen ja ymmärtämisen tukena käytetään usein COPINE-asteikkoa (KUVA 1) (Quale, 2008). Asteikon avulla saa myös hyvän käsityksen tässä tutkimuksessa tarkasteltavan sivuston sisällöstä.

COPINE-asteikolla luokat 1-3 sisältävät lailliseen tarkoitukseen otettuja arkisia kuvia, jotka saavat seksuaalisen merkityksen ainoastaan lapsista seksuaalisesti kiinnostuneen silmissä. Näitä kuvia on CSAM-sivustoilla runsaasti saatavilla ja niitä voidaan käyttää myös mainoksina avoimen tavallisilla hakukoneilla tavoitettavan pintaverkon puolella ohjaamaan käyttäjiä hakemaan tietystä lapsesta ankaramman luokan kuvia darknetin tai muun jakoalustan puolelta. COPINE-asteikolla luokat 4-10 edellyttävät Suomen rikoslain 20 luvun mukaista lapseen kohdistuvaa seksuaalirikosta CSAM-materiaalin pakollisena alkulähteenä ja esitekona.

LAPSEEN KOHDISTUVAA SEKSUAALIVÄKIVALTAA TODISTAVAN KUVAMATERIAALIN LUOKITTELUASTEIKKO

1 Arkipäiväinen kuvamateriaali:

Kuvamateriaalissa lapset ovat alusvaatteissa tai uimapuvuissa arkipäiväisissä tilanteissa ja ympäristöissä. Lapsia ei ole kuvattu seksuaalisoiden mutta julkisesti saatavilla olevia lasten kuvia käytetään väärin tarkoituksiin.

2 Alaston- tai taidekuvat:

Kuvamateriaalissa puolialastomia tai alastomia lapsia. Lapsia ei ole kuvattu seksuaalisoiden. Kuvamateriaali sisältää esimerkiksi studiokuvia, taide- tai muita alastonkuvia lapsista.

3 Salakuvaus:

Lapsia on kuvattu salaa vähäpukeisina tai puolialastomina. Kuvamateriaalissa lapset ovat arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä, esimerkiksi leikkipuitossa, rannalla tai harrastustoiminnan yhteydessä. Kuvien fokus kohdistettu usein esimerkiksi jalkojen väliin tai rintakehään.

4 Poseerauskuvat:

Tarkoituksella tuotettua lasta seksuaalisoivaa kuvamateriaalia, jossa aikuiset ovat asettaneet lapset poseeraamaan kameralle, joko vaatteet päällä, puolialastomina tai alastomina. Lapset on puettu aikuisten alusvaatteisiin tai muihin lapsen ikä- ja kehitystasolle sopimattomiin asusteisiin.

5 Seksualisoivat poseerauskuvat:

Tarkoituksella tuotettua lasta seksuaalisoivaa kuvamateriaalia, jossa lapsi on asetettu seksuaalisoiviin asentoihin ja ohjattu poseeraamaan esimerkiksi jalat levällään tai takapuoli koholla aikuisten alusvaatteissa, liian suurissa korkokengissä tai muissa lapsen ikä- ja kehitystasolle sopimattomissa asusteissa, puolialasti tai alasti.

6 Voimakkaan seksualisoivat poseeraukset:

Tarkoituksella tuotettua lasta voimakkaasti seksuaalisoivaa kuvamateriaalia, jossa fokus lapsen genitaalialueeseen tai peräaukkoon. Lapset ohjattu poseeraamaan haarat levällään tai takapuoli koholla, genitaalialueet näkyvillä tai osittain peitettynä.

7 Seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali ilman aikuista:

Kuvamateriaali, jossa esiintyy yksi tai useampi lapsi, mutta ei aikuisia. Kuvamateriaali todistaa seksuaaliväkivaltaa esimerkiksi genitaalialueiden koskettelua, itsetyydytystä tai penetraation.

8 Seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali:

Kuvamateriaali, jossa aikuinen koskettelee lapsen kehoa/genitaalialuetta tai missä lapsi koskettelee aikuisen kehoa tai genitaalialueita.

9 Törkeä seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali:

Kuvamateriaali, joka todistaa aikuisen lapsen kohdistamaa seksuaaliväkivaltaa esimerkiksi genitaalialueiden koskettelua, penetraatiota tai lapsen raiskausta. Tekoon on saatettu käyttää välineitä.

10 Sadistinen ja raaka seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali:

Kuvamateriaali, joissa lapsen kohdistetaan seksuaaliväkivallan lisäksi muuta väkivaltaa. Törkeä lapsen raiskaus. Lapselle tuotetaan kipua, esimerkiksi sidotaan, lyödään, piiskataan tai kuvia, joissa lapsen kohdistuvassa seksuaaliväkivallan teossa on mukana eläin. Tekoon on saatettu käyttää välineitä.

Luokitteluasteikko on Suojellaan Lapsia ry:n erityisasiantuntijoiden Nina Vaaranen-Valkosen ja Hanna-Leena Laitisen tuottama ja se perustuu Ethel Quaylen (2008) luomaan COPINE asteikkoon (Combating Paedophile Information Networks in Europe).

Interpol (2019) tiivistää CSAM-materiaalin perusluonteen ajatukseen ”Real – Not virtual”, eli jokainen verkossa näkyvä CSAM-tallenne kuvaa tosiasiasa lapseen kohdistuvaa rikosta ja lapselle aiheutettua kärsimystä. Interpolin ylläpitämässä CSAM-tietokannassa The International Child Sexual Exploitation Database (ICSE) käytetään Baseline-luokittelua, jolla määritellään perusraja sellaiselle CSAM-materiaalille, joka on kansallisen lainsäädännön eroavuuksista riippumatta laitonta kaikkialla. Baseline-määritelmän mukaisessa CSAM-tallenteessa kuvataan lasta, joka on esimurrosikäinen (alle 13-vuotias), seksuaalisen väkivallan kohteena ja kuvaaminen keskittyy lapsen genitaalialueille.

3.2 Kuinka paljon CSAM-materiaalia on verkossa saatavilla?

Kattavaa kokonaisarviota verkossa jaettavan CSAM:n kokonaismäärästä on mahdotonta antaa ja tämän tutkimuksen kannalta kattavimman kuvan asiasta saa tarkastelemalla niitä lähteitä, joista saatava tieto on mahdollisimman luotettavaa. Määrää arvioitaessa peruslähtökohtana on huomioitava, että samanaikaisesti arvion kohteena on aiemmin tunnettu jatkuvasti kiertävä CSAM-materiaali sekä uusi aiemmin tunnistamaton materiaali. Vastaavasti keinot CSAM-materiaalin havaitsemiseen ovat merkittävästi kehittyneet, mikä osaltaan vaikuttaa tietoon tulevien CSAM-tapausten määrän huomattavaan kasvuun.

Interpol ylläpitää ICSE-tietokantaa, joka pitää sisällään lähes kolme miljoonaa erillistä CSAM-materiaaliksi luokiteltua kuvaa ja videota, jotka ovat kansainvälisen viranomaistyöskentelyn myötä päätyneet tutkinnan kohteeksi. Tietokantaa ylläpidetään tutkinnan ja tiedustelun tarpeisiin uhrien, tekijöiden ja erilaisten sijaintien tunnistamisen helpottamiseksi.

CSAM-materiaalin saatavuuden aktiivisen rajoittamisen edelläkävijä Canadian Centre for Child Protection on kehittänyt Project Arachnid-ohjelmiston, jonka avulla CSAM-materiaalia etsitään automatisoidusti niistä verkko-osoitteista, joissa sitä on aiemmin havaittu. Tällä tavalla löydettyjä CSAM-materiaaliksi arvioituja kuvia lähetetään asiantuntijoille tarkempaan kuva-analyysiin kuukausitasolla yli 100 000. (Project Arachnid, 2020.)

Lokakuussa 2019 Yhdysvaltain oikeusministeriö julkaisi tiedotteen maailman suurimman tunnetun CSAM-materiaaliin keskittyneen nettisivuston alasajosta. Welcome To Video-sivuston (WTV) ylläpitäjä oli Etelä-Korean kansalainen, jonka lisäksi eriasteisiin rikoksiin syyllistyneitä pidätettiin maailmanlaajuisesti lähes 400 yhteensä 38 eri maassa. Yhteensä 23 jatkuvan seksuaaliväkivallan uhrina ollutta lasta tunnistettiin ja heidän hyödyntämisensä CSAM:n tuottamisessa saatiin pysäytettyä. Sivusto perustui maksulliseen tiedostojen jakamiseen, eli kryptovaluutta Bitcoinilla sai ostaa puolen vuoden rajoittamattoman käytön noin 400 euron hintaan. Sivuston käyttäjät pystyivät ylläpitämään tai laajentamaan oikeuksiaan lataamalla sivustolle muiden saataville uusia videoita tai hankkimalla sivustolle uusia käyttäjiä oman henkilökohtaisen suosittelulinkin avulla. Viranomaisten mukaan

sivustolla oli jaossa yli 250 000 erillistä videotallennetta. Lähes puolet videoista oli sellaisia, jotka eivät aiemmin olleet viranomaisten tiedossa tai kuva-analyysin kohteena. Yksittäisten käyttäjien lukumäärän arviointi sivustolla on mahdotonta, mutta WTV:n palvelimelta tunnistettiin käyttäjille yksilöityjä erillisiä Bitcoin-osoitteita yli miljoona kappaletta. (Department of Justice, 2019)

CSAM-materiaalin levittämisessä on huomioitava sen taustalla vaikuttavat erilaiset motiivit. Seksuaalisen kiinnostuksen ohella aiheeseen liittyy myös merkittävä taloudellisen hyödyn tavoittelu, kuten Welcome To Video-esimerkki osoitti. Darknetin kauppapaikoilla erilaisten rikollisten myyntiartikkeleiden (CSAM, huumeet, aseet yms.) yhteisesiintyvyys on tavallista. Sisäministeriön arvion mukaan Darkneteissä (TOR, Freenet) oli vuonna 2014 yli 8 000 rikollisesti toimivaa sivustoa, joissa suurin yksittäinen laiton tuote oli lapsiin kohdistuva seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaava aineisto (Sisäministeriö, 2017). Tämän lukeman voidaan perustellusti olettaa kasvaneen merkittävästi vuoden 2014 jälkeen internetin käyttäjämäärien kasvun ja teknologisen kehityksen myötä.

Joidenkin arvioiden mukaan darketin tarjoamat anonyymit kanavat ovat osaltaan johtaneet siihen, että CSAM-kysyntä ja tarjonta kohtaavat tehokkaammin, jolloin yhä nuorempiin lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivaltamateriaali on noussut hyväksyttävämmäksi ja halutummaksi ”tuotteeksi”. Tätä lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostuksen normalisointia tukee osaltaan avoimessa verkossa saatavilla oleva propaganda, jonka tarkoituksena on tuoda esille ajatusta pedofiiliasta hetero- tai homoseksuaalisuuden kaltaisena hyväksyttävänä seksuaalisena suuntautumisena. Esimerkiksi erästä avoimesta verkosta löytyvää tekstikeskeistä sivustoa markkinoidaan sivustoa kohtaamispaikkana heille, joille aikuisten ja (poika)lasten välinen seksuaalinen kanssakäyminen on merkittävä osa identiteettiä. Vuonna 2018 on julkaistu myös vertaisarvioitu tieteellistä käytäntöä hyödyntävä tutkimusartikkeli, jossa pyritään esittämään lasten seksuaalisuuden kieltäminen moraalikysymyksenä ja tukemaan ajatusta lapsista luontaisesti kykeneväisinä tasavertaisiin seksuaalisiin tekoihin aikuisten kanssa (O’Carrol, 2018).

3.3 Mitä verkossa jaettavan CSAM-materiaalin erityispiirteistä tiedetään?

Määrällisen tarkastelun ohella CSAM-materiaalin kohdalla on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota myös sisällölliseen näkökulmaan. Lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja siitä kuvatus materiaalin vakavuuden ymmärtäminen edellyttää ajantasaista käsitystä siitä, minkälaista verkossa kiertävä materiaali pääpiirteittäin on. Liikkeellä olevan CSAM:n määrän arvioinnin tavoin luotettavimman arvion CSAM-materiaalin laadullisista erityispiirteistä saa yhdistelemällä näyttöön perustuvia tietoja asiantuntevista lähteistä. Samalla on otettava huomioon, että kaikki arviot perustuvat tiedossa olevaan CSAM-materiaaliin, jolloin piiloon jäävän rikollisuuden luonne jää tuntemattomaksi.

Interpolin (Interpol & ECPAT, 2018) ylläpitämän ICSE-tietokannan laadullisen tarkastelun tulokset osoittavat hätkähdyttävällä tavalla CSAM-rikollisuuden huolestuttavimmat piirteet. Noin 85% tietokannan kuvista ja videoista olivat sisällöltään COPINE-asteikolla vähintään tasolla kuusi (fokus lapsen genitaalialueessa). Yli 60% kuvatuista lapsista oli alle murrosikäisiä ja lähes 5% alle kolmivuotiaita. Raaka seksuaaliväkivalta ja erilaiset parafiliat (omassa viitekehyksessäänkin poikkeavat seksuaaliset mieltymykset) olivat sitä todennäköisempiä mitä nuoremmasta uhrista oli kyse. Tämä jälkimmäinen havainto koskee erityisesti poikauhreja. Kaiken kaikkiaan uhreista noin 65% oli tyttöjä, 30% poikia ja loppuissa molempia sukupuolia oli materiaalissa samanaikaisesti. Yli 75% uhreista oli valkoihoisia, minkä arvioidaan liittyvän lähinnä CSAM:n tuottamisen maantieteelliseen ympäristöön ilman varmaa suhdetta CSAM-uhrien todelliseen maailmanlaajuiseen etniseen jakaumaan. Analyysin kohteena olevissa kuvissa tekijän sukupuoli oli tunnistettavissa alle puolessa tapauksista. Tunnistetuista tekijöistä yli 90% oli miehiä.

Canadian Centre for Child Protectionin (CCCP, 2016) kuva-analyysi noin 45000 eri lapsen kohdalla oli vahvasti samansuuntainen ja siten tukee vahvasti Interpolin ja ECPAT:n analyysin yleistettävyyttä CSAM:n laadullisesta jakaumasta. CCCP:n arvio vahvistaa etenkin havainnon CSAM:n keskittymisestä esimurrosikäisiin lapsiin. Vastaavasti raaka seksuaaliväkivalta oli todennäköisintä nuorimpien lasten (alle kolmivuotiaiden) kohdalla ja silloin kun tallenteella oli samanaikaisesti sekä tyttö että poika. Kaikista tallenteista kuvausympäristö oli tunnistettavissa noin puolessa tapauksista, eli 22000 tallenteen kohdalla. Näistä lähes 70 % oli kuvattu kodinkaltaisissa ympäristöissä ja loput ulkona tai studio-olosuhteissa. Kotiolosuhteissa kuvatuissa tallenteissa noin 70% oli raakaa seksuaaliväkivaltaa, kun puolestaan ulkona kuvatuissa tallenteissa puolestaan lähes 85% keskittyi seksualisoiviin poseerauksiin.

3.4 Missä CSAM-materiaalia jaetaan ja säilytetään?

Lähtökohtaisesti CSAM:n jakamisen ja säilyttämisen tavat kulkevat käsi kädessä teknologisen kehityksen kanssa. Muutama vuosikymmen taaksepäin valokuva, lehti tai videotallenne olivat itsessään sekä CSAM-materiaali että säilytysmuoto, ja jakaminen edellytti henkilökohtaisempaa verkostoitumista. Tällä hetkellä yleisimmät fyysiset säilytysmuodot ovat kannettavat tietokoneet, älypuhelimet sekä erilaiset muistitikut ja -kortit. (Netclean, 2019.) Säilyttämisen ja jakamisen kannalta merkittävin muutos on tapahtunut erilaisten pilvipalvelujen, vertaisverkko-ohjelmistojen, sosiaalisen median sovellusten ja darknetin kehityksen myötä. Nämä tarjoavat vaivattoman ja anonyymiteettiin tähtäävän mahdollisuuden hankkia ja saattaa CSAM-materiaalia jaettavaksi. Nämä eri vaihtoehdot huomioiden tällä hetkellä ollaan tilanteessa, jossa CSAM-materiaalin katsominen ei edes välttämättä edellytä sen erillistä tallentamista, vaan siihen voi halutessaan hankkia pääsyn ottamatta sitä varsinaisesti konkreettisesti haltuunsa. Todennäköisesti eri metodien rinnakkainen käyttö on sitä todennäköisempää mitä

aktiivisempi CSAM-materiaalin käyttäjä toiminnassaan on. (Netclean 2016, 2019). CSAM:n jakamiseen käytettävä alusta ei itsessään ratkaise sitä, miten vakavaa materiaalia siellä voidaan jakaa. Karkeana nyrkkisääntönä voidaan kuitenkin pitää sitä, että käytettävän järjestelmän tarjoama anonymiteetti on suoraan verrannollinen CSAM-materiaalin luonteeseen. Darknetin tarjoama yhteisöllisyyden ja turvallisuuden tunne johtaa raaemman CSAM:n jakamiseen, kun taas esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä jaettava CSAM on tavanomaisemmin luokitteluasteikossa alempana. (ECPAT, 2018.)

3.5 CSAM:n kriminalisointi Suomessa

CSAM:n tuottaminen, levittäminen ja hallussapito on Suomessa kriminalisoitu rikoslain (39/1889) 17. luvussa, jossa käsitellään rikoksia yleistä järjestystä vastaan. Tässä tutkimuksessa käsiteltävien teemojen kannalta keskeiset CSAM-rikkokset ovat:

- RL 17:18§ Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen (rangaistusasteikko: sakko – 2v vankeutta)
- RL 17:18a§ Törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen (rangaistusasteikko: 4kk vankeutta – 6v vankeutta)
- RL 17:19§ Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito (rangaistusasteikko sakko – 1v vankeutta)

Lasta esittävän sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisessä on rangaistavaa kuvan tai kuvatallenteen valmistaminen, saatavilla pitäminen ja levittäminen. Tämä koskee sekä todellisuuspohjaisia että todenmukaisia tallenteita. Marko Forssin (2019) mukaan nykyteknologialla on mahdollista tehdä niin aidon näköisiä tallenteita, ettei niistä voi päätellä, kuvaako se todellisia henkilöitä tai todellisia tapahtumia. Tästä syystä todellisuuspohjaisten (aito) lisäksi on kaukaa viisaasti estetty erilaiset lainkiertämiseen tähtäävät yritykset tuottaa CSAM-materiaalia todenmukaisia (muokattu) kuvia hyödyntäen.

Törkeän sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisen kvalifiointiperusteita ovat lapsen erityisen nuori ikä, vakava väkivalta tai lapsen erityisen nöyryyttävä kohtelu, rikoksen suunnitelmallisuus tai rikoksen tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Lisäksi rikoksen on oltava kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito on kriminalisoitu kuvien ja kuvatallenteiden hallussapidon lisäksi myös tilanteessa, jossa pääsy materiaaliin on hankittu maksua vastaan. Jälkimmäisessä rikoksen toteutuminen ei edellytä kuvien tallentamista, vaan pelkkä pääsyn hankkiminen riittää.

Meneillään oleva seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus tulee todennäköisesti jollain tasolla vaikuttamaan myös CSAM-rikosten nimikkeistöön ja rangaistusasteikkoon. Samalla CSAM-rikokset saatetaan siirtää rikoslain 20 lukuun, jossa käsitellään seksuaalirikoksia. (Valtioneuvosto, 2020). Tämän tutkimuksen ytimeen asialla ei ole vaikutusta, koska kokonaisuudistus antaa vahvan viestin siitä, että CSAM-materiaalin hallussapito ja levittäminen nähdään jatkossakin merkittävinä lasten oikeuksia loukkaavina ja rangaistavina tekoina.

Edellä mainittujen rangaistusten ohella on huomioitava myös muut oikeudelliset seuraamukset, kuten CSAM:n säilyttämiseen käytettyjen tallennusvälineiden menettäminen valtiolle rikoksentekovälineenä tai esimerkiksi ampuma-aseen hallussapitoluvan peruuttaminen. Korkein hallinto-oikeus (KHO:2014:118) katsoi, että suurta määrää (yli 3500 tallennetta) vakavaa CSAM-materiaalia hallussaan pitänyt mies osoitti teollaan olevansa sopimatonta pitämään hallussaan ampuma-aseita. Kokonaisuuden kannalta tässä yksittäisessä tuomiossa on huomioitava, että tallenteiden hallussapitoon saattoi liittyä yhteydenpitoa vastaaviin rikoksiin syyllistyvien kanssa ja rikoksentekijöiden verkostoitumista.

Suomessa Keskusrikospoliisin ja Valtakunnansyyttäjänviraston luokitteluoheen perusteella laitton CSAM-materiaali voidaan jakaa rikostutkinnassa kolmeen luokkaan:

- 1) Lapsi poseeraa tai kuva tarkennetaan lapsen sukuelimiin
- 2) Lapseen kohdistuu seksuaalista toimintaa, jonka tekijänä on aikuinen tai toinen lapsi. Lapsi on yksin ja laittaa omat sormet tai esineen sukuelimeen
- 3) Lasta raiskataan, pakotetaan, uhataan, sidotaan tms. Kuvat, joissa lapsi sekaantuu eläimeen. Lapsi vaikuttaa olevan alle 6-vuotias ja kuvissa täyttyy kohta 2.

Pääsääntönä kuvan luokittelu lainvastaiseksi edellyttää sitä, että kuvassa lapsi esitetään nimenomaisesti sukupuolisiveellisyttä loukkaavan toiminnan kohteena. Lapseksi katsotaan alle 18-vuotias henkilö. (Sarani, 2016). Poliisitoiminnan näkökulmasta ongelmalliseksi nousee tutkinnan vaativuus käytettävissä olevan ajan, käsiteltävän CSAM-materiaalin suuren määrän ja perusteellisen esitutkinnan toimittamisen suhteen. Rikosvastuun toteuttamiseksi esitutkinnassa on selvitettävä riittävällä tarkkuudella, minkälaista CSAM-materiaalia rikoksesta epäillyn hallussa on ollut. Lokakuussa 2010 Pohjois-Karjalan kärjäoikeus tuomitsi suomalaismiehen ehdolliseen vankeuteen CSAM-materiaalin levittämisestä internetin vertaisverkossa. Miehellä oli yhteensä lähes 80 000 kuvaa ja 3500 videota, joista yli 3000 kuvaa ja 200 videota kuului kolmanteen, eli törkeimpään CSAM-luokkaan. (Ilta-Sanomat, 2020.) Moniportainen luokittelu vastaa nykytilanteessa ensisijaisesti syyttäjien tarpeisiin CSAM-rikoksesta vaadittavan tuomion mittaamisessa. Tämä työläs luokittelu vähentää resursseja uhrintunnistukselta, jolloin rikosvastuun toteuttaminen nousee prosessissa lapsen asemaa tärkeämmäksi ja osaltaan ylläpitää haitallista CSAM-rikosten luonnetta ”uhrittomina rikoksina”. Luokitteluasteikon ongelmallisuudesta huolimatta yhtenä keskeisenä kehittämiskohteena CSAM-

rikosten tutkinnassa pidetään laajasti sitä, että tutkinnassa pystyttäisiin mahdollisimman tehokkaasti hyödyntämään kansallisia ja kansainvälisiä CSAM-tietokantoja toistuvan luokittelutyön vähentämiseksi ja rikosprosessin tehostamiseksi (QSAC, 2017).

3.6 Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta ei ole lapsipornoa

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavasta materiaalista käytetään tilannesidonnaisesti useita eri termejä. Yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi sekä ongelman vakavuuden korostamiseksi onkin oleellista käyttää termejä, jotka tosiasiallisesti kuvaavat CSAM:n sisältöä. Kansankielinen ja poliisinkin toisinaan käyttämä ”lapsiporno” (engl. child porn tai kiddie porn) on termi, jonka käyttämistä on syytä välttää kaikissa yhteyksissä sen vähättelevyyden ja soveltumattomuuden vuoksi. Suomessa poliisi suosittelee käyttämään viestinnässä termiä ”kuvamateriaali lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista”. Lapsipornografia-termi on kansainvälisesti laajasti käytössä monissa lainsäädännöllisissä yhteyksissä ja sopimuksissa, mutta senkin käyttö tulisi rajata pääosin sopimusteksteihin (ECPAT 2016).

Interpolin mukaan pornolla viitataan seksuaalissävytteiseen materiaaliin, joka perustuu aikuisten väliseen tietoiseen suostumukseen (informed consent). Aikuisen kielteisestä myötävaikutuksesta (painostaminen, uhkaaminen, pakottaminen) johtuen lapsi voi antaa näennäisen suostumuksen CSAM-materiaalin tuottamiseen, mutta tällöin kyse on ilmeisestä valtaepätasapainosta aikuisen ja lapsen välillä. (Interpol, 2020) Lapsen aloitteellisuus (esim. nuoren itsestään ottama alastonkuva) ei poista aikuisen vastuuta tilanteesta tai tee kuvan jakamisesta vähemmän laitonta. CSAM-materiaalin jakamisen ennaltaehkäisyssä ei ole kyse ainoastaan market reduction-ajattelusta, eli kysynnän vähentämisestä tarjontaa rajoittamalla. Jokaiseen jaettavaan CSAM-tiedostoon liittyy kyseisen lapsen yksilöllinen tarve ja oikeus saada itseensä kohdistuva seksuaaliväkivalta pois kierrosta. Lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on ennen kaikkea yksilön rajoja äärimmäisellä tavalla rikkova väkivallan muoto, jota ei tule edes termien tasolla sijoittaa samaan koriin laillisesti valmistetun suostumusperusteisen pornografian kanssa. Kaikessa lasten oikeuksiin vaikuttavissa toimissa tulee jatkossa huomioida asianmukaisen terminologian käyttö vakiintuneen termistön hitaasta muutoksesta huolimatta.

Monipuolisen termistön kohdalla on oleellista, ettei oikean termin valinta rajoita asiasta käytävää keskustelua tai yhteistyötä. Tärkeintä on, että kussakin yhteydessä pyritään tekemään tietoinen valinta kulloinkin käytettävän termin suhteen.

3.7 Muita keskeisiä CSAM-teeman ymmärtämisen kannalta keskeisiä näkökulmia

CSAM-teemaan liittyy useita näkökulmia, jotka tutkimuksellisen rajaamisen vuoksi jäävät tässä opinnäytetyössä pääosin käsittelemättä. Yksi merkittävä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan muoto on live-streaming, eli reaaliaikaisena suoratoistona esitettävä lapseen kohdistuva seksuaalirikos. Muista CSAM:n muodoista poiketen tästä ei välttämättä synny tallennetta, vaan seksuaaliväkivalta näytetään suorana ja tilanteen mukaan katsoja/katsojat voivat osallistua tilanteeseen etänä joko katsojan roolissa tai aktiivisempina toimijana esittämällä toiveita tai vaatimuksia lapseen kohdistettavan väkivallan muodosta. Live-streaming voidaan luonnollisesti myös tallentaa ja sitä voidaan myöhemmin jakaa muun CSAM:n tavoin. Suomessa tämä on rangaistu rikoslain (39/1889) 20 luvun 8c§ Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen (rangaistusasteikko: sakko – 2v vankeutta). Tässä tutkimuksessa suoratoiston rooli jää tarkoituksella vähäiseksi, koska analyysin kohteena on yksittäinen darknetin sivusto, joka ei itsessään tarjoa rahaa vastaan live-kuvaa lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta.

Yksi CSAM-materiaalin tuottamisen tapa on hyödyntää verkkovälitteistä lapsiin kohdistuvaa houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin, eli verkossa tapahtuvaa groomingia. Sillä tarkoitetaan digitaalisessa mediassa tapahtuvaa yhteydenpitoa, jossa tavoitteena on lapseen kohdistuva seksuaalirikos. Usein groomingin pohjana on aikuisen aloitteesta luotu luottamuksellinen näennäinen ystävyysuhde, jonka varjolla seksuaaliväkivallan kohdistaminen lapseen mahdollistuu. Verkkovälitteisen groomingin prosessi voi kestää tekijän tavoitteista riippuen lyhyestä muutaman minuutin keskustelusta useita kuukausia kestävään houkutteluun. Grooming on lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa riippumatta siitä, min-kälaiseen lopputulokseen se johtaa. (Suojellaan lapsia ry, 2020.) Grooming on säädetty rangaistavaksi rikoslain 20 luvun 8 b §:ssä nimikkeellä lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin, jonka rangaistusasteikko on sakko – 1v vankeutta.

4 YHTEISÖ – KANSAINVÄLINEN CSAM-SIVUSTO

4.1 Tutkimuksen toteuttaminen

Tapaustutkimuksen kohteena on CSAM-sivusto ”Yhteisö”, jossa yksittäiset toimijat muodostavat oman erikoislaatuisen kokonaisuutensa, eli eräänlaisen CSAM-maailman ekosysteemin. Tutkimuksen uskottavuuden kannalta on tärkeää, että kuvaan riittävän laajasti tavan, jolla olen kerännyt tietoa Yhteisön toiminnasta. Yhtenä keskeisenä laatukriteerinä pidän sitä, että analyysissä korostuvat teemat ovat kokonaisuuden kannalta merkityksellisiä, eivätkä yksittäiset irralliset havainnot korostu tarpeettomasti. Hyödynnän yksittäisiä kommentteja tai avauksia pääosin siinä tarkoituksessa, että ne jollakin tavalla edustavat hyvin laajempaa kokonaisuutta.

Tiedonkeruussa pyrin noudattamaan mahdollisimman tarkasti aiemmin esittelemiäni tutkimuksen eettisiä rajoituksia, enkä ole niistä joutunut joustamaan tiedonkeruun aikana. Sivustolla toimin puhtaasti tarkkailijan roolissa, eli en osallistu keskusteluun, jaa tiedostoja tai tallenna sivustolta löytyviä laittomia tallenteita. Kirjautumisten määrän vähentämiseksi toimin sivustolla mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti kopioimalla tekstitiedostoja manuaalisesti ja tarkasti rajattujen ruutukaappausten avulla tutkimuksen edetessä. Yhtäkään CSAM-tiedostoa ei siirry kaappausten mukana tietokoneelleni tai muuhun tallennusmuotoon. Pyrin systemaattiseen tiedon keräämiseen, jolloin kykenen myös kriittisesti arvioimaan kerätyn tiedon määrää ja lopettamaan tiedonhankinnan oikea-aikaisesti. Hävitän kerätyn tutkimusaineiston asianmukaisesti tutkimuksen julkaisemisen jälkeen. Missään tutkimuksen vaiheessa en maksa tai muutoin vastikkeellisesti hanki pääsyä sivustolle tai mihinkään sen rajattuun sisältöön. Tiedonkeruun sivustosta olen tehnyt pääosin vuoden 2020 aikana.

4.2 Yhteisön rakenne

Yhteisöön pääseminen edellyttää nimimerkin valintaa ja vastikkeetonta kirjautumista, jonka jälkeen pääsy sivustolle on vapaa joitakin teknisiä rajoituksia lukuun ottamatta. Joulukuussa 2020 Yhteisössä oli kirjautuneita jäseniä noin 350 000. Osa käyttäjätunnuksista ei välttämättä ole aktiivisessa käytössä ja toisaalta yhdellä käyttäjällä voi olla myös monta käyttäjätunnusta. Näillä tiedoilla jäsenmäärän tarkka arvioiminen on mahdotonta, mutta Yhteisön aktiivisuuden perusteella jäsenpohja on erittäin laaja. CSAM-materiaalista kiinnostuneiden lisäksi Yhteisön kaltaisilla laajoilla sivustoilla on todennäköisesti myös viranomaisseuranta (NetClean, 2020).

Heti ensisilmäyksellä on selvää, että Yhteisö on sisällöltään monipuolinen kohtaamispaikka CSAM-ongelman kovassa ytimessä. Kyseessä on keskustelufoorumi, joka on jaettu noin 40 eri kategoriaan helppoa käyttöä varten. Kukin kategoria puolestaan jakautuu lukemattomiin alakategorioihin foorumin suosioista riippuen. Kategoriat voidaan karkeasti jakaa käyttötarkoituksensa mukaisesti neljään eri luokkaan:

1. Yhteisön toimintaperiaatteet ja säännöt
2. CSAM-videot
3. CSAM-kuvat
4. Muu (chat, ajankohtaiset asiat, tekninen tuki, sekalaiset asiat)

Yhteenlaskettuna sivustolla on uusia aiheita (topics) yli 60 000, joissa on yhteensä lähes miljoona viestiä (posts, postaus). Yksittäisen aiheen katselukertojen lukumäärä riippuu monista tekijöistä, mutta suosituimmista aiheista voi olla jopa satoja tuhansia katselukertoja.

Ylivoimaisesti eniten aiheita on CSAM-materiaalin kohdalla, jonka osuus foorumin kaikista aiheista on yli 90%. CSAM-kuvia on viisinkertainen määrä videoihin verrattuna. Tämä on linjassa sen arvion kanssa, että yleisestikin CSAM-materiaalin kohdalla yksittäisten kuvien tai kuvasarjojen valmistaminen ja jakaminen on edelleen huomattavan suosittua siinä missä esimerkiksi laillisen pornografian pääpaino on jo pitkään ollut videoissa. Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ole tehdä kuva-analyysia tai luokitteluja ja siksi kuvailen sivustolta löytyvää CSAM-materiaalia vain päällisin puolin. Olen tietoisesti välttänyt sellaisten keskustelujen avaamista, joiden voi jo otsikkonsa puolesta päätellä johtavan pääosin CSAM-materiaaliin.

COPINE-asteikolla luokiteltuna Yhteisössä on jaossa materiaalia kaikista luokista arkipäiväisestä kuvamateriaalista sadistiseen ja raakaa lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavaan materiaaliin. Yhteisön säännöissä näennäisesti kielletään julkaisemasta ns. hurtcorea, eli näkyvän kivun aiheuttamista ja suoraa lapseen kohdistuvaa kovaa fyysistä väkivaltaa. Tämä sääntö ei kuitenkaan käytännössä toteudu, koska on täysin ilmeistä, että hurtcorelle on Yhteisössä sekä kysyntää että tarjontaa. Suosituimpien CSAM-kategorioiden (eniten aiheita ja katselukertoja) osalta ei ole nimettävissä mitään varsinaisesti erottuvaa teemaa, vaan kaikki saatavilla oleva materiaali vaikuttaa keräävän huomiota. CSAM-materiaalin jakamiseen keskittyvissä osioissa keskustelu on usein vahvasti seksualisoitunutta, aktikeskeistä ja sisällöltään köyhää. Lisäksi kuviin ja teksteihin liittyy voimakasta fantasiointia, joka vaikuttaa toimivan käyttäjille kiihdyttävänä tekijänä CSAM-materiaalin katsomiselle. Yhteisön jäsenet saavat materiaalin ohella vahvistusta omalle toiminnalleen, kun kuvamateriaaliin liitetään toimintaa rohkaisevia kommentteja ja ajatuksia.

Poikkeuksellisena kategoriana erottuu ns. laillisten kuvien aiheet, joissa käyttäjät julkaisevat avoimen verkon kautta löytyviä tavallisia lasten kuvia. Näiden kuvien yhteyteen käyttäjät kirjoittavat lähes rajatonta ihailua ja rakkautta kuvissa näkyvien lasten viattomuutta, kauneutta ja vetovoimaa kohtaan. Arvioni mukaan tämä idealisoiva puhe on yhteydessä Yhteisössä vallalla olevaan laajempaan diskurssiin, jossa luonnolliset lapsenomaiset piirteet nähdään seksuaalisesti houkuttelevina avoimen ihailun kohteena olevina houkuttimina. Kontrasti COPINEN asteikolla luokiteltavien kuvien yhteyteen kirjoitettuihin teksteihin on valtava. Usein raaempaan kuvamateriaaliin liittyvä kommentointi on lähinnä lyhyttä ja aktikeskeistä.

Eri alakategorioissa on pitkiä ketjuja, joihin on kerätty tietynlaista materiaalia Yhteisön jäsenten mieltymysten mukaisesti. Satunnaisen postaamisen lisäksi Yhteisössä on myös aktiivinen toiveketju, jossa voi etsiä jotakin tiettyä kuva- tai videosarjaa. Tämän ketjun rinnalla kulkee toinen ketju, jossa ilmoitetaan toiveiden mukaisen materiaalin löytymisestä.

Yhteisössä jaetaan yksittäisiä kuvia, kuvasarjoja ja GIF-tiedostoja eri keskusteluissa sellaisenaan, eli ne tulevat näkyviin keskustelun avaamisen yhteydessä. Myös videoista on usein nähtävillä lyhyitä yksittäisiä kuvia, joista näkee videon pääasiallisen sisällön. Suurempien CSAM-tiedostojen jakaminen

tapahtuu pääosin erilaisten linkkien kautta. Yhteisön jäsenet lataavat CSAM-tiedostoja erilaisiin avoimessa tai pimeässä verkossa toimiviin pilvipalveluihin, joissa tiedostot ovat sellaisenaan saatavilla joko salasanan takana tai tietyllä hakusanalla etsimällä. Näiden linkkien kautta tiedostot voi halutessaan ladata omalle kiinteälle säilytystilalle (tietokone, puhelin, muistitikku yms.) tai edelleen tallettaa ne haluamaansa pilvipalveluun tai muuhun verkkosijaintiin. Pääsääntönä on, ettei jaettavien linkkien nimistä voi päätellä sen sisältävän CSAM-materiaalia.

Keskustelua eri teemoista käydään kuvien ohella, mutta ennen kaikkea chatissa eli vapaan keskustelun osiossa. Chatissa on yli 7000 aihetta ja yli 300 000 viestiä. Chat-osio antaa käyttäjille tilan monipuolisempaan keskusteluun niistä asioista, jotka eivät suoraan liity itse CSAM-materiaaliin. Keskustelunaiheet voivat liittyä esimerkiksi omiin arkielämän tilanteisiin, yhteiskunnallisiin CSAM-teemaa liippaaviin kysymyksiin ja vaikkapa tietoteknisiin kysymyksiin. Esimerkiksi groomingiin liittyviä ohjeita ja toimintatapoja on avoimesti jaossa. Osa Yhteisön jäsenistä hakee sivustolta kuvia, joiden avulla he voivat esiintyä sosiaalisessa mediassa lapsena tai nuorena ja näin houkuttaa uhreja vuorovaikutukseen. Huomionarvoista on, että Yhteisön chat-osiossa vallitsee yleinen epäilyn kulttuuri, eli avoimet tunkeilevat kysymykset ja avaukset kyseenalaistetaan, poistetaan tai vaietaan tynkäkeskusteluiksi. Yksittäisenä poimintana haluan nostaa esiin Yhteisön chat-osion, joka jakautuu alaosioiden mm. käyttäjien kotimaiden ja äidinkielen mukaan. Tämä on yksi merkittävä tekijä Yhteisön sisäisessä verkostoitumisessa, koska se tuo käyttäjät lähemmäksi toisiaan myös maantieteellisesti.

Yhteisössä CSAM-materiaalin jakamisen päämotivaationa vaikuttaa olevan Yhteisön jäsenten tarpeiden ruokkiminen tuomalla mahdollisimman paljon lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavaa materiaalia muiden käyttöön. Yhteisön toiminnassa rahaa vastaan tapahtuvaa vaihtoa ei juurikaan ole näkyvissä. Osalla käyttäjistä on näkyvissä Bitcoin-osoite tai muu vastaava tili, jonne voi halutessaan lahjoittaa vastineena yhteisessä jaossa olevasta CSAM-materiaalista. Jakamisen taustalla olevia muita motivaatiotekijöitä käsittelen tässä tutkimuksessa myöhemmin.

Yhteisössä jaetaan laajasti yksityiskohtaisia tietoturvaohjeistuksia etenkin CSAM-materiaalin jakamiseen, mutta myös sen hankkimiseen ja tuottamiseen liittyen. Ohjeistuksissa otetaan kantaa tietoteknisten asioiden ohella mm. valokuvien metadatan poistamiseen ja muihin CSAM-materiaalin jäljitettävyyden ja uhrientunnistuksen vaikeuttamisen tapoihin. Säännöissä muistutetaan myös siitä, että darkweb tuo turvaa, mutta jäsenten huolimaton toiminta saattaa heikentää Yhteisön tietoturvaa merkittävästi. Yhteisössä jäsenet ovat mm. julkaisseet kuvia, joiden sisältämän metadatan kautta on ollut pääteltävissä kuvauspaikka ja -kalusto. Samanlaista varomattomuutta on siinä, että avoimen verkon kautta tavoitettavia some-tilejä, muita yhteystietoja ja linkkejä on jaettu darkwebin synnyttämän näennäisen turvallisuudentunteen innoittamana.

Perusrakenteen ja sisällön ohella Yhteisön yleisilmeessä on silmiinpistävää, että pelkkään CSAM-materiaalin jakamiseen tähtäävän keskustelufoorumien ylläpitämisen sijaan myös sivuston ulkonäköön

on panostettu Yhteisön jäsenten toiveiden mukaisesti. Vaihtuvissa bannereissa on CSAM-kuvia, jotka on muotoiltu Yhteisön nimen ympärille. Tämä on selvä viite siitä, että sivustosta on haluttu tehdä houkutteleva ja sen kehittäminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ylläpitäjien ja muiden käyttäjien välillä.

Yhteisön auki kirjoitetuista toimintaperiaatteista voi päätellä, että Yhteisö on tavoitteellinen ja hallittu kokonaisuus. Karkeasti tiivistettynä ylläpidon viesti luo kuvaa Yhteisöstä paikkana, jossa vainottu vähemmistö voi kokoontua yhteisen mielenkiinnon äärelle. Jäseniä kehoitetaan keskinäiseen kunnioitukseen ja keskittymään itse asiaan. Sivuston aihe huomioiden onkin äärimmäisen ironista, että ylläpito pyytää jäseniä muistamaan jokaisen nimimerkin takana olevan oikea ihminen. Poliittiset, uskonnolliset ja yhteiskunnalliset teemat eivät ole sallittuja keskustelunaiheita.

4.3 CSAM-ongelmaa ylläpitävät käyttäjät

Tässä tutkimuksessa termit ”jäsen” ja ”käyttäjä” kulkevat toistuvasti rinnakkain, vaikka ne kuvaavat pääosin samaa asiaa. Osittainen ero syntyy siinä, minkä laatuinen toimijuus yksilöllä eri tilanteissa on. Esimerkiksi Yhteisön jäsen voi olla passiivinen, mutta samalla käyttää sivuston materiaalia omiin tarkoituksiinsa. Käyttäjä kuvaa selkeämmin yksilöä, jonka toiminta näyttäytyy jollakin tavalla aktiivisena. Aktiivisimmat käyttäjät tuovat uutta materiaalia, ylläpitävät sosiaalisen verkoston toimintaa ja ovat selvästi sivuston dynamoja. Muut ovat selvästi passiivisempia katselijoita, jotka ylläpitävät rakenteita palvelun arkikäyttäjinä.

Yhteisössä henkilökohtaisen anonymiteetin rinnalle on luotu mahdollisuus rakentaa käyttäjäidentiteettiään tuomalla esille omia mieltymyksiään. Käyttäjä voi valita profiilikuvansa/käyttäjänimensä yhteyteen erilaisia tunnuksia kuvaamaan esimerkiksi seksuaalisen mielenkiinnon kohteita. Tällä tavalla yksittäinen käyttäjä voi antaa itsestään monipuolisemman kuvan samalla kuitenkin sulautuen joukkoon ja verkostoituen muiden samoja tunnuksia käyttävien kanssa. Myös postausten määrästä saa lisämerkkejä muiden nähtäväksi. Suuresta määrästä postauksia (yli tuhat) saa lisämerkkien lisäksi myös näkyvämpiä tunnuksia.

Järjestäytyminen edellyttää aina jonkinlaista sisäänrakennettua hierarkiaa. Yhteisössä hierarkia toimii hienovaraisesti, eli varsinaista avointa vallankäyttöä ylhäältä alaspäin ei ole nähtävissä. Yhteisössä on kuitenkin noin 500 käyttäjää, joilla on ansaittu asema keskeisempänä osana Yhteisön toimintaa. Yksittäisen jäsenen status voi perustua rooliin ylläpitäjänä tai aktiivisena toimijana. Varsinaisia ylläpitäjiä, eli sivuston tietoteknisistä toimintaedellytyksistä vastaavia käyttäjiä on todennäköisesti vain kourallinen. Jokaisella ylläpitäjällä ja moderaattorilla on oman käyttäjätunnuksensa yhteydessä asemaa osoittava muille käyttäjille selkeästi näkyvä tunnus. Valtaosa sivuston ylläpitoon muilla tavoin osallistuvista käyttäjistä moderoi yhtä tai useampaa keskustelualuetta. Tällaiseen moderaattorin valvovaan asemaan voi hakeutua osoittamalla pitkäkestoista sitoutumista Yhteisön toimintaan.

Yhteisöön sisäänrakennettu mahdollisuus edetä arvoasteikossa omaa statustaan nostamalla luo houkuttelevan tilanteen, jossa ihailu ja kunnioitus kasvavat suorassa suhteessa oman toiminnan monipuolisuuden myötä (ks. Huikuri, 2020). Tämä havainto tukee vahvasti sitä, että Yhteisöön kuuluminen ei palvele ainoastaan CSAM-materiaalin jakamista, vaan ennen kaikkea kyse on samanmielisten kohtaamispaikasta ja elämäntavan ylläpitämisestä. Myös verkostoituminen vaikuttaa olevan yksi keskeisistä motiiveista oman verkkoidentiteetin rakentamisessa. Aktiiviset käyttäjät ”peukuttavat” toistensa postauksia samalla löytäen itselleen sopivia kontakteja sekä kannustaen muita jatkamaan toimintaansa. Yhteisön toiminta vaikuttaa CSAM:n kysyntään todennäköisesti myös sivuston ulkopuolella. Tällä tavalla käyttäjät houkuttelevat etsimään lisää CSAM-materiaalia, jolloin tarjonnan ja kysynnän välinen sykli kiihtyy. Käyttäjillä on usein näkyvillä Yhteisön ulkopuolisia tunnistetietoja sosiaalisen median palvelujen puolella (esim. Wickr), joissa viestintä on tavallista paremmin salattua. Viestit voidaan myös asettaa tuhoutumaan tietyn aikamäärään mukaisesti tai kuvakaappausta otettaessa. Tämä voi vaikeuttaa osaltaan esimerkiksi rikosepäilyä tukevien tietojen löytämistä laite-etsinnän yhteydessä. Mikään yksittäinen viestipalvelu ei itsessään ole hyvä tai paha, mutta palvelusta riippumatta tällaiset ominaisuudet tukevat muun verkkoavusteisen rikollisuuden ohella myös CSAM-materiaalin käyttäjiä.

Kansainvälisessä Yhteisössä on varmuudella tunnistettavissa noin 20 suomalaista käyttäjää. Muutamien kohdalla nimimerkit viittaavat suomalaisuuteen, mutta suurimmalla osalla nimimerkkien pohjalta ei voi tehdä minkäänlaisia johtopäätöksiä. Suomalaiseksi tunnistaminen perustuu sujuvaan suomen kielen käyttöön chat-osiossa sekä yksittäisiin yksilöiviin havaintoihin muilla Yhteisön osa-alueilla. Todennäköisesti suomalaisia käyttäjiä on huomattavasti enemmän, mutta he eivät ole halunneet identifioitua nimenomaisesti suomalaisiksi käyttäjiksi. Viisi suomalaista käyttäjää erottautuu joukosta aktiivisuudellaan ja muutamalla heistä on käyttäjäaktiivisuuteen ja materiaalin jakamiseen liittyvä keskivertoa korkeampi asema.

4.4 Muut CSAM-teemat Yhteisön toiminnassa

Tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota niihin aiemmassa tutkimuksessa tunnistettuihin tekijöihin, jotka auttavat ymmärtämään CSAM-materiaalin toimintaympäristöä. Internetin ja laajemmin tietotekniikan kehitys on luonut kolme keskeistä tekijää, joiden nähdään sekä voimistavan että mahdollistavan CSAM:n katsomisen ja jakamisen. CSAM-materiaalista on tullut helposti saavutettavaa (accessibility), ilmaista (affordability) ja anonyymia / etäännyttävää (anonymity). (Soldino ym, 2020; Rimer, 2017). Nämä kaikki tekijät ovat näkyvillä myös Yhteisön kohdalla.

Yhteisön toiminnassa CSAM:n saavutettavuus ja maksuvaatimuksen puuttuminen ruokkivat sivuston käyttöä. Pääsyn helppous viittaa sivuston inklusiiviseen luonteeseen, jossa maksukyvyyn tai valmiiden

kontaktien puute eivät ole esteenä pääsemistä osaksi isompaa kokonaisuutta. Sivustolle on verrattain helppo löytää darknetin hakukoneilla ja yksinkertaisen kirjautumisen jälkeen käyttäjä pääsee osaksi lapsen seksuaalisuutta ihannoivaan yhteisöön. Saavutettavuus edellyttää kuitenkin teon tahallisuutta, eli Yhteisön kaltaisille sivustoille on käytännössä mahdotonta joutua vahingossa muun verkkosurffailun ohessa.

Etäännyttäminen on Yhteisössä osa oman toiminnan hyväksyttäväksi tekemistä. Yhteisössä etäännyttävät piirteet tulevat selkeimmin esille siinä, että lapsiin kohdistettava seksuaaliväkivalta nähdään tai ainakin pyritään esittämään myönteisenä asiana. Sivustolla on todella paljon avointa keskustelua, jossa tuodaan myönteisesti esille lasten ”tutustuttaminen” seksiin aikuisen avulla ja muita lasten suojelemisen kannalta haitallisia erittäin haitallisia ajatusmalleja. Yksi keskeinen teema ja ajatusvääristymä tutustuttamisen ohella liittyy ajatukseen siitä, että CSAM-materiaalissa näkyvä lapsi on tekemisen kohteen sijasta subjekti, eli toimija. Käytännössä tämä tarkoittaa lapsen vapaaehtoisuutta ja jopa lapsen aloitteellisuutta. Esimerkiksi alastomana näkyvän lapsen kasvoilla oleva hymy viestii ilosta ja onnellisuudesta, vaikka kuvan käyttötarkoitus on ilmeinen ja sen tekemiseen on voinut liittyä rajattoman raakaa henkistä ja fyysistä pakottamista. Monille etäännyttäminen voi olla tietoinen valinta, jolloin CSAM-materiaalin katsomisen ilmeiset moraaliset ongelmat pitää siirtää syrjään tai ainakin perustella itselleen jonkinlainen henkinen oikeutus materiaalin katsomiselle. Etäännyttämisen esimerkkinä on Yhteisössä toistuva näkemys siitä, että CSAM-materiaali on vain tallenne joka tapauksessa tapahtuvasta hyväksikäytöstä, jossa katsojan rooli on harmiton. Tältä osin kuluttajan/katsojan rooli tuotannon tarpeen lähtöpisteenä jää kokonaan ymmärtämättä tai hyväksymättä. Kyvyttömyys tai haluttomuus ottaa vastuuta omasta tekemisestä voi johtua myös siitä, että verkossa toimimista ei koeta sosiaalisesti tilanteeksi, jolloin kyky kokea empatiaa CSAM-materiaalissa näkyviä lapsia kohtaan voi olla erittäin heikolla tasolla (Rimer, 2017).

Yhteisöstä puuttuvat kaikki sellaiset sosiaaliset normit, jotka arkielämässä estävät tai rajoittavat omien lapsiin suuntautuvien seksuaalisten mieltymysten esille tuomista. Yhteisössä korostetaan päinvastoin yhteenkuuluvuutta ja lapsen seksuaalisointia nimenomaisesti jäseniä yhdistävänä tekijänä. Yhteisö on sivustona eräänlainen turvasatama, jossa omaan elämäntapaan liittyviä asioita voi käsitellä pelkäämättä muiden tuomitsevaa asennetta. Rimerin (2017;2020) mukaan juuri tämä sosiaalisen kurin puute ja tunne sosiaalisesta turvallisuudesta rohkaisevat verkossa tapahtuvaa CSAM-materiaalin kuluttamista ja vapauttavat yksilöitä toteuttamaan lapsiin kohdistuvia seksuaalifantasioitaan tavalla, joka ei reaali maailmassa olisi mahdollista.

5 YHTEENVETO

Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä tutkimuksellista tietopohjaa CSAM-ongelman nykytilanteesta ja tehdä näkyväksi käytännön esimerkkitapaus, miten CSAM-materiaalia verkossa käytännössä jaetaan. Tässä tutkimuksessa olen tehnyt kattavan katsauksen verkossa levitettävän lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin nykytilanteeseen sekä avannut näkyväksi kyseisen materiaalin jakamisen ympärille muodostuneen pimeässä verkossa sijaitsevan Yhteisön toimintaa. Olen tarkastellut sivustolta tunnistettavia erilaisia käyttäjäryhmiä sekä nostanut esille muista CSAM-ongelman kannalta keskeisiä teemoja. Tutkimuksen tuloksia voidaan tavoitteiden mukaisesti hyödyntää jatkossa CSAM teemaa koskevien tutkintatoimien, interventioiden ja ennaltaehkäisyn kannalta. CSAM-materiaaliin liittyvän ongelman ytimen ja laajuuden ymmärtäminen edellyttää ajantasaista perustietoa ja jonkinlaista käsitystä siitä toimintaympäristöstä, missä ongelma esiintyy.

Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali on aihepiirinä vaikeasti lähestyttävä, minkä vuoksi tässä tutkimuksessa olen kartoittanut ajantasaisen tiedon ja esimerkkien avulla CSAM-materiaalin sisältöä, saatavuutta, jakotapoja ja muita erityispiirteitä. Pääsääntönä on, että teknologian kehittymisen myötä CSAM-materiaalin kysyntä ja tarjonta ovat kasvaneet merkittävästi samalla kun poliisin tietoon tulevassa materiaalissa näkyvät lapset ovat yhä nuorempia ja heihin kohdistetaan yhä rankempaa seksuaaliväkivaltaa.

Yhtenä tutkimusongelmana tässä tutkimuksessa oli, minkälainen CSAM-materiaalin levittämiseen tarkoitettu verkkosivusto on rakenteeltaan ja toimintaperiaatteiltaan. Lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin levittämiseen tarkoitettu verkkosivusto Yhteisö osoittautui todella laajaksi satojen tuhansien käyttäjien verkostoitumispaikaksi, jonka helppokäyttöinen rakenne mahdollistaa CSAM-materiaalin monipuolisen jakamisen. Yhteisössä jaettava CSAM-materiaali kattaa koko COPINE-asteikon ja julkaistavan materiaalin laatu määrittyy Yhteisön jäsenten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Yhteisön aktiivisuus näkyy sekä hurjissa kävijämäärissä että eri keskustelujen elinvoimaisuudessa. CSAM-materiaalin jakokanavan rinnalla Yhteisö on erittäin vahva vertaistuen lähde, jossa lapsiin kohdistuvaan seksuaaliseen mielenkiintoon suhtaudutaan myönteisesti ja kannustavasti. Kokonaisuutena tarkastellen yhteisön rakenne ja toimintaperiaate luovat houkuttelevan ja turvallisen ympäristön lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan teeman ympärille.

Lisäksi tarkastelin tutkimuskysymyksenä sitä, minkälaisia käyttäjiä Yhteisössä on tunnistettavissa. Yhteisön ylläpidosta ja eri keskustelualueiden sisällöllisestä moderoinnista vastaavia ydinjäseniä on joitakin satoja ja heillä on oleellisen tärkeä rooli siinä, että sivusto on käyttökelpoinen ja toimii alkuperäisen tarkoituksensa (CSAM-keskeisyys) mukaisesti. Yhteisön jäsenet jakautuvat karkeasti aktiivisiin toimijoihin ja tavallisiin jäseniin, jotka kuitenkin toimivat selkeässä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisen hengessä keskenään. Yksittäisten käyttäjäroolien sijaan keskeiseksi näkökulmaksi nousi tapa, jolla yksittäisellä käyttäjällä on mahdollisuus kertoa itsestään ja mielihaluistaan muutoin

anonyymissa ympäristössä. Tämä on vahva viite siitä, että identiteetin rakentamisella ja tekeväksi näkymisellä on isolle osalle Yhteisön jäsenistä suuri merkitys.

Viimeisenä tutkimuskysymyksenä keskityin muihin CSAM-ongelman kannalta oleellisiin teemoihin, jotka nousivat aineistolähtöisesti esille Yhteisön kautta. Selkeän rakenteen ohella Yhteisön elinehtona vaikuttavat olevan helppo saavutettavuus, vastikkeeton käyttö ja voimakkaasti poikkeavat sosiaaliset normit. Yhteisöä ei ole rajattu maksumuurin taakse ja CSAM-materiaalia pääsee katsomaan, vaikka ei itse sitä jakaisikaan. Yhtenä keskeisenä teemana nousi esille psyykkinen etäännyttäminen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan haitallisuudesta. Tämä koskee sekä CSAM-materiaalin katsomista ja jakamista että Yhteisön laajempaa ajatusta lasten näkemisestä seksuaalisina toimijoina suhteessa aikuisiin. Yhteisössä tavanomaiset sosiaaliset normit korvautuvat uudenlaisilla säännöillä, jotka ylläpitävät ja vahvistavat CSAM-ongelmaa. Yhteisön jäsenet saavat vahvistusta omille lapsiin kohdistuville seksuaalisille mieltymyksilleen ilman minkäänlaista realismin ääntä vastapainoksi.

5.1 Tutkimuksen kriittinen arviointi

Tämän tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta on oleellista, että lähdesivuston voidaan katsoa soveltuvan tutkimuksen tavoitteisiin ja olevan edustava tapaus kansainvälisestä CSAM-materiaalin levittämiseen keskittyvästä sivustosta. Yhteisö osoittautui toiminnaltaan riittävän monipuoliseksi ja käyttäjämääriltään laajaksi luotettavien tutkimushavaintojen tekemiseksi. Tulosten yleistettävyyttä tukee se, että Yhteisön ilmiöt saavat tukea aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta ja näin ankkuroituvat osaksi aiempaa CSAM-tutkimuskenttää.

Tutkimuksen toteuttamisen kannalta ennakoimattomana haasteena nousi esille darknetin toimintaympäristön epävakaas. Pääsy Yhteisön sivulle onnistui vaihtelevasti, eivätkä aiemmin toimineet hakusanat läheskään aina johdattaneet toivottuun osoitteeseen. Tutkimuksen aikana kävi myös ilmi, että Yhteisön toiminta on keskeytynyt hetkellisesti sen lähihistoriassa joitakin kertoja, jolloin sivusto ei ole ollut lainkaan tavoitettavissa. Sivuston sisältämä materiaali ei sellaisenaan ole hävinnyt mihinkään, mutta oletettavasti eripituisia alasajon hetkiä on ollut useita. Tästä syystä darknetissä sijaitsevaa tiedonhankintaa tehtäessä on syytä kerätä mahdollisimman paljon oleellista tietoa mahdollisimman tiiviissä ajassa, jotta lähdeaineiston käytettävyyttä varmistetaan. Tässä asiassa on myös syytä konsultoida heitä, joilla on darknetissä toimimiseen paras mahdollinen asiantuntemus.

Vaikka CSAM-teemaa koskevan tutkimuksen tavoite on erittäin tärkeä, tutkimuskohteena Yhteisö ja sen sisältö on äärimmäisen vastenmielinen. Tutkimuksen yhteydessä CSAM-materiaalille altistumista on mahdollista rajoittaa, mutta sitä ei voi kokonaan välttää. Teeman käsitteleminen henkisesti tasolla ei olisi ollut mahdollista ilman moniammatillista tutkimusyhteistyötä ja aiempaa ammatillista kokemusta mielenterveyttä ylläpitävistä tekijöistä.

Tutkimuksellisenä valintana kuvaileva tutkimusote sopii hyvin tähän teemaan, koska valtaosalla ei voi olla CSAM-materiaalia jakavasta sivustosta perustason tietoja tai edes suuntaa antavaa mielikuvaa. Tämä perustuksen tekeminen voi osaltaan toimia lähtökohtana muulle tutkimukselle avaamalla valmiiksi erilaisia näkökulmia ja korostamalla uusia avauksia. Tutkijan kannalta kuvailevan analyysin käänköpuolena on se, että lukuisat aineiston sisältämät mielenkiintoiset yksityiskohtat ja narratiivit tulevat ainoastaan pintapuolisesti käsitellyiksi ilman mahdollisuutta syvällisempään analyysiin. Tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta kuvaileva lähestymistapa on kuitenkin riittävä ja aiheen kannalta oleellisia jatkotutkimusaiheita korostava. Tutkimuksen tavoitteiden näkökulmasta laaja katsaus CSAM-materiaalin nykytilanteeseen antaa riittävät edellytykset analyysiosion ymmärtämiselle.

5.2 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimustarve

Tässä tutkimuksessa olen nostanut esille keskeisiä näkökulmia ja tarkkoja yksityiskohtia, joiden kautta eri toimijoiden on huomattavasti helpompaa ymmärtää lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavaan materiaaliin liittyvien ongelmien vakavuus. Yleisen tietoisuuden lisääminen auttaa hahmottamaan myös sen, ettei kyse ole harmaalla alueella tapahtuvasta uhrittomasta rikoksesta. Tiedon lisäämisen tavoitteena on myös tukea tehokkaan ennaltaehkäisyn ja reaktiivisen toiminnan suunnittelua. Tämä on mahdollista vain, jos CSAM-teemaa pystytään käsittelemään näyttöön perustuvan tutkimustiedon eikä vanhentuneiden stereotyyppien varassa.

Rikoksesta epäillyn toiminnan motiivien ymmärtämisestä on merkittävää hyötyä esitutkinnan aikana. Poliisikoulutuksen harjoittelujakson aikana Hämeen poliisilaitoksella Hämeenlinnan poliisiasemalla pääsin tutustumaan CSAM-rikosten tutkintaan käytännössä. Tämän jakson perusteella on ilmeistä, että kaikki CSAM-rikoksesta epäillyt eivät ole samanlaisia. Osan toimintaa leimaa ymmärtämättömyys tai nuoreen ikään liittyvä harkitsemattomuus. Osa puolestaan tuo selvästi esille olevansa tietoisia toimintansa lainvastaisuudesta ja tietävät rikkovansa lapsen etua toiminnallaan. Näistä ”tiedostavista” tekijöistä osa kokee asian ongelmaksi ja tietävät tarvitsevansa apua. Osa puolestaan jatkaa toimintaansa välittämättä seurauksista. CSAM-rikoksen esitutkinnassa tulisi pyrkiä hahmottamaan mahdollisimman tarkasti rikoksesta epäillyn toiminnan laajuus ja luonne, eli niin sanotut mitä, missä milloin-tiedot. Tässä tutkimuksessa esille nostetut näkökulmat huomioiden esitutkinnassa voidaan pyrkiä arvioimaan, onko kyse yksittäisestä katselijasta vai laajempaan toimintaan syllistyvästä tekijästä. Näin esitutkintatoimenpiteet osataan suunnata oikein myös resurssien näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tarjoama perustieto korostaa myös poliisin suuntaan sitä tosiasiaa, että CSAM-rikoksissa on aina olemassa todellinen uhri, vaikka hänet erittäin harvoin saadaan osaksi esitutkintaa.

Rikoksen esitutkinnan ja uhrille tarjottavien tukitoimien ohella erittäin merkittävänä osana CSAM-ongelmaan puuttumisessa on mahdollisimman tehokas ennaltaehkäisy. Yhteisön elinvoimaisuuden edellytysten mukaisesti myös CSAM-materiaalia katsoville tulisi tarjota helposti saavutettavaa, ilmaista

ja tarvittaessa anonyymia apua ongelmakäyttöön (toistuva hakeutuminen CSAM-materiaalin ääreen). Avun suunnittelu edellyttää todenmukaista tietoa ongelman luonteesta ja etenkin siitä ympäristöstä, jossa se elinvoimaisimpana esiintyy. Verkko-ohjelmien kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää virtuaalisen hoito-ohjauksen toteuttamiseksi. Erilaisten tukivaihtoehtojen saattaminen CSAM-materiaalia hakevan henkilön näkyville lisää todennäköisyyttä, että käyttäjä pysähtyy tarkastelemaan terveemmän ajatusmaailman tukemana oman toimintansa seurauksia uhrin ja oman elämän kannalta. Hoito-ohjaus tulisi ottaa järjestelmällisesti osaksi myös poliisin esitutkintaa.

Lapseen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaa kuvaavaan materiaaliin liittyviä jatkotutkimusaiheita löytyy tämän tutkimuksen perusteella lukematon määrä. Kuvaileva tarkastelu paljastaa teemasta sellaisia puolia, joita ei välttämättä ole tullut ajatelleeksi eikä niistä siten ole tehty aiempaa tutkimustakaan. Yhteisöä tarkastellessa pääasiasta rönkyli paljon sivujuonteita, joista jokainen kuvaa jotakin oleellista CSAM-ongelman osa-aluetta.

Jatkossa yhtenä jatkotutkimusaiheena voisi olla Yhteisön kaltaisten verkko-ympäristöjen systemaattisempi tarkastelu esimerkiksi diskurssi- tai sisällönanalyysin keinoin. Yhtenä esimerkkinä voisi tarkastella myös tässä tutkimuksessa selvästi esille nousutta etäännyttämisen teemaa, joka vaikuttaa olevan yksi Yhteisön ylläpitävistä voimista.

Moniulotteisen tutkimusotteen takaamiseksi Yhteisön kaltaisissa ympäristöissä voisi hyödyntää laadullisen tutkimuksen rinnalla määrällistä tutkimusta. Tällä tavoin esimerkiksi jäsenten ja jaossa olevan materiaalin määrästä saisi systemaattisempaa tietoa. Käyttäjäaktiivisuuden ja esimerkiksi jaettavien CSAM-tiedostojen sisällön välistä korrelaatiota tarkastelemalla voisi tavoittaa kaikista kovimpien tekijöiden toimintamalleja.

Jatkotutkimusta suunniteltaessa on tärkeää huomioida myös käytännönläheisyyden näkökulma. CSAM-teemaa koskevan tiedon saattaminen osaksi poliisitoiminnan arkea (ennaltaehkäisy ja esitutkinta) edellyttää tiedon muokkaamista helposti tavoitettavaan muotoon. Tämä tarve tulisi parhaiten täytettyä kokoavilla artikkeleilla, joiden sisällön omaksuminen ei edellytä laajaa perehtyneisyyttä CSAM-tutkimukseen. Tätä perustietoa voisi jollakin tavalla integroida osaksi poliisin perustutkintaa.

LÄHTEET

- Canadian Centre for Child Protection (2016) Child sexual abuse images on the internet. https://www.protectchildren.ca/pdfs/CTIP_CSAResearchReport_2016_en.pdf. Luettu 12.4.2020.
- Canadian Centre for Child Protection (2017) Survivor's Survey. https://www.protectchildren.ca/pdfs/C3P_SurvivorsSurveyFullReport2017.pdf. Luettu 8.12.2020
- Canadian Centre for Child Protection (2020) Project Arachnid. <https://projectarachnid.ca/en/>. Luettu 9.11.2020
- CYBERDI (2019) https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja_kehitys/projektit/CYBERDI/Projektiesittely/. Luettu 14.4.2020
- Department of Justice (2019) <https://www.justice.gov/opa/pr/south-korean-national-and-hundreds-others-charged-worldwide-takedown-largest-darknet-child>. Luettu 2.11.2020
- ECPAT (2016) Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse. Ecpat International: Luxembourg
- ECPAT (2018) Trends in online child sexual abuse material. ECPAT International: Luxembourg. <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/07/ECPAT-International-Report-Trends-in-Online-Child-Sexual-Abuse-Material-2018.pdf>. Luettu 8.11.2020.
- ECPAT (2019) Guidelines for ethical research on sexual exploitation involving children. <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2019/11/Guidelines-for-Ethical-Research-on-Sexual-Exploitation-of-Children-ECPAT-International-2019.pdf>. Luettu 3.5.2020
- Europol (2015) Internet organised crime threat assessment 2015. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2015>. Luettu 1.2.2020
- Europol (2019) Internet organised crime threat assessment 2019. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2019>. Luettu 1.2.2020
- Forss, Marko (2019) Salaiset tiedonhankinta- ja pakkokeinot poliisi- ja peiteprofiileilla. Pro gradu-tutkielma: Itä-Suomen yliopisto

Hallituksen esitys (HE 282/2010) Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100282>. Luettu 13.4.2020

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (1997) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Huikuri, Salla (2020) Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa tekevät henkilöt verkkoympäristössä. <https://suojellaanlapsia.fi/2021/01/19/lapsiin-kohdistuvaa-seksuaalivakivaltaa-tekevat-henkilot-verkkoymparistossa/>. Luettu 4.2.2021.

Ilta-Sanomat (2020) 30-vuotias pohjoiskarjalalainen mies levitti valtavan määrän CAM-materiaalia netissä – mukana törkeimpiä III-luokan videoita ja kuvia. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006675427.html>. Luettu 2.11.2020

Interpol & ECPAT (2018) Towards a Global indicator on unidentified victims in child sexual exploitation material. Technical report. <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/02/Technical-Report-TOWARDS-A-GLOBAL-INDICATOR-ON-UNIDENTIFIED-VICTIMS-IN-CHILD-SEXUAL-EXPLOITATION-MATERIAL.pdf>. Luettu 2.11.2020

Interpol (2019) Appropriate terminology. <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/Appropriate-terminology>. Luettu 12.4.2020

Johansson, Cecilia (2019) Combating online child sexual abuse material. An explorative study of swedish police investigations. Master´s thesis: University of Malmö

Juuti, Pauli & Puusa, Anu (2020) Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Juuti, Pauli & Puusa, Anu (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus:Tallinna

Kreivi, Jenni (2019) Grooming on uhka lasten turvallisuudelle. Rikosuhripäivystys – RIKU 3/2019.

Marttila, Juuso (2017) IT-forensiikan tutkintaoppaan kehittäminen CAM-rikostutkinnan avuksi. Opinnäytetyö:Laurea

NetClean (2016) The Netclean Report 2016. <https://www.netclean.com/the-netclean-report-2016/>. Luettu 2.11.2020

NetClean (2019) The Netclean Report 2019. https://www.netclean.com/wp-content/uploads/sites/2/2017/06/Netclean_report_2019_spread.pdf. Luettu 2.11.2020

NetClean (2020) NetClean report – Covid-19 Impact 2020. A report about child sexual abuse crime. https://www.netclean.com/netclean-report-2020/?utm_source=NetClean&utm_campaign=eec7833ff5-

[NETCLEAN NEWSLETTER JAN 2019 %28ENG%29 %28COPY 01%29 17 04&utm_medium=email&utm_term=0_a3fc00adbb-eec7833ff5-224161482](https://www.netclean.fi/eng/newsletter-jan-2019-copy-01-17-04). Luettu 4.2.2020

Oikeusministeriö (2020) Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Oikeusministeriön julkaisu. Mietintöjä ja lausuntoja 2020:9. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162356/OM_2020_9_ML.pdf. Luettu 9.12.2020

O'Carrol, Thomas (2018) Childhood 'innocence' is not ideal: Virtue ethics and child-adult sex. *Sexuality & Culture* 22 (2). Springer: Switzerland

Paquette, Sarah & Cortoni, Franca (2020) Offense-Supportive Cognitions Expressed by Men Who Use Internet to Sexually Exploit Children: A Thematic Analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. <https://journals-sagepub-com.polamk.idm.oclc.org/doi/pdf/10.1177/0306624X20905757>. Luettu 9.12.2020.

Seto, Michael & Hanson, Karl & Babchishin, Kelly (2011) Contact Sexual Offending by Men With Online Sexual Offenses. *Sexual Abuse: A journal of research and treatment* 23 (1) 124-145. <https://journals-sagepub-com.polamk.idm.oclc.org/doi/pdf/10.1177/1079063210369013>. Luettu 10.12.2020.

Suojellaan lapsia ry (2021) Lapsiin kohdistuva verkkovälitteinen riisto ja ihmiskauppa seksuaalisiin tarkoituksiin. Miten ennaltaehkäisemme lapsiin kohdistuvaa seksuaalirikollisuutta. Raportti: Suojellaan Lapsia ry: Helsinki. https://drive.google.com/file/d/1dmj-OkzuCOaPFo6bgrsFtyvSeUCtY_I6/view. Luettu 2.4.2021.

Quale, Ethel. 2008. The COPINE Project. Combating Paedophile Information Networks in Europe. *Irish Probation Journal*. 5. https://www.research.ed.ac.uk/portal/files/12893845/The_COPINE_Project.pdf. Luettu 13.4.2020.

Queensland Sentencing Advisory Council (2017) Classification of child exploitation material for sentencing purposes: Consultation paper. https://www.sentencingcouncil.qld.gov.au/_data/assets/pdf_file/0020/512714/QSAC-CEM-consultation-paper.pdf

Rikoslaki 39/1889. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Luettu 14.4.2020

Rimer, Jonah (2017) Internet sexual offending from an anthropological perspective: analysing offender perceptions of online spaces. *Journal of sexual aggression* 23 (1) 33-45.

Rimer, Jonah (2020) Discipline as prevention: Psychoeducational strategies in internet sexual offending group programs. *International journal of offender therapy and comparative criminology* 1-22.

Sarani, Sari (2016) Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset kyberympäristössä. Haaste-lehti 2/2016:Oikeusministeriö.

<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22016/lapsiinkohdistuvatseksuaalirikoksetkyberymparistossa.html>. Luettu 13.3.2020

Sisäministeriö (2017) Tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys. Sisäministeriön julkaisu 14/2017.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79866/Tietoverkkotorjuntaselvitys_VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 12.4.2020

Soldino, Virginia & Merdian, Hannah & Bartels, Ross & Bradshaw, Hannah (2020) Implicit Theories of Child Sexual Exploitation Material Offenders: Cross-Cultural Validation of Interview Findings. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 64 (4) 315-334. <https://journals-sagepub-com.polamk.idm.oclc.org/doi/pdf/10.1177/0306624X19877599>. Luettu 9.12.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2019) Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025. Toinen painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

Suojellaan Lapsia Ry (2020) Lehdistötiedote. https://protectchildren.fi/wp-content/uploads/2020/10/ReDirection_tiedote.pdf. Luettu 8.12.2020.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Luettu 3.5.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2019) Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025. Toinen painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

Väestöliitto (2019) Suomeen tarvitaan suunnitelma lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan torjuntaan. Helsinki:Lapsijärjestöt

Willner-Mäenpää, Daniela (2018) Tor-verkkoa hyödyntävä rikollisuus. Opinnäytetyö:Poliisiammattikorkeakoulu.

Yhdistyneet Kansakunnat (2020) Lasten Oikeuksien Sopimus. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>. Luettu 3.5.2020

